

PATRIMONI FAUNA // Jordi Dalmau i Ausàs > TEXT I FOTOGRAFIA

La llúdriga

Esmunyedissa, d'hàbits més aviat nocturns, silenciosa i juganera, així és la sirena dels rius pirinencs, com una ombra que es capbussa

A les nostres comarques no tots els camins són de terra, sinó que també n'hi ha d'aigua. Els rius i rierols, a més de recollir la pluja i menar-la a rius més cabalosos, representen un hàbitat natural de gran riquesa biològica i un passadís per on circula la feram.

D'entre els mamífers aquàtics, sobresurt per la seva mida i popularitat la llúdriga o llúdrria. Més coneguda de nom que no pas per haver-ne vist mai, molta gent sap que hi ha un animal llargarut i pelut que viu als rius. Potser fins i tot la llúdriga va ser la font d'inspiració per

crear el 'tamarro' en l'imaginari col·lectiu alturgellenc, aquella espècie fictícia la caça de la qual comportava la remullada d'un pobre innocent (generalment de ciutat) i les riallades dels autòctons. Segurament, però, molta menys gent sap que n'hi ha a les nostres comarques cadinenques, i encara menys la hi ha vist.

D'aigua dolça i d'aigua salada. A tot el món es concixen dotze espècies de llúdrigues o mustèlids afins. N'hi ha d'aigua dolça i d'aigua salada, de més

grans que la nostra i de més xiques. Al nostre continent només en tenim una, la *Lutra lutra*. Aquesta és una espècie de bona mida, d'entre 83 i 132 centímetres de llargària, comptant la cua, que és força llarga i doble. Pesa uns 11 o 12 quilos. El seu pelatge és d'un marró fosc a la part superior del cos, i més aviat grisós al pit, el ventre i les parts baixes. L'aspecte de la pell és greixós, fruit de les seves propietats hidròfugues. La forma hidrodinàmica, la mica de membranes interdigital que té i la capacitat de veure-hi bé sota l'ai-

Una llúdriga en un riu glaçat del Pirineu.

gua la converteixen en una nedadora excel·lent. Capbussada és àgil com un peix. A terra, en canvi, és un animal una mica matusser.

Sovint se l'associa a rius molt nets, però si bé la qualitat de l'aigua compta, allò que sembla de veritat decisiu és la presència de prou menjar. La llúdriga és una gran pescadora que també s'alimenta de serps i, en menor freqüència, d'altres animalons. En alguns llocs, el cranc de riu americà (*Procambarus darkii*) li omple sovint l'estómac. Els seus territoris són llargs, i en una sola nit pot recórrer uns quants quilòmetres riu amunt i avall per alimentar-se. On n'hi ha, és fàcil trobar-ne els excrements a sobre els rocs o a sota els ponts, sempre en llocs de referència per tal de marcar el territori. Són unes femtes poc consistents, amb espines, escates i una olor característica de peix.

Durant el segle XX, la llúdriga va patir de valent la transformació dels medis fluvials. La contaminació de les lleres dels rius, la construcció d'embassaments i l'alteració de les ribes van ser les principals causes de la seva escassetat o extinció més o menys arreu del país. En el nostre context, la disminució de la població de llúdriga fou especialment accentuada al Berguedà, com a conseqüència de la industrialització de les ribes, fins al punt que cap als anys vuitanta en va desaparèixer, segons documenten els experts berguedans Pere Aymerich i Joan Santandreu. Algunes observacions posteriors creuen que poden ser confusions amb el visó americà (*Mustela vison*). A la conca del Segre, en canvi, va romandre'n una població de mida incerta. A banda de l'alteració del seu hàbitat, la llúdriga

també va patir la cacera, ja que hi havia un cert comerç de la seva pell, si més no de caire local. En aquest sentit és molt il·lustratiu el record d'infantesa que el meu pare, Carles Dalmau, ha escrit en un llibre de propera edició sobre el carrer Major de la Seu: «Entre les persones que s'hi hostatjaren [a cal Marsà] va haver-hi molt temps un home, l'Emili Riba Farràs, de Coll de Nargó, que es dedicava a caçar llúdrigues al riu Segre. Coneixia bons topants i n'agafava de tant en tant. Els llevava la pell, que posava a assecar en un balcó que donava a la plaça. Un destacat pelleter de Barcelona les hi comprava. Recordo que en certa ocasió [començament dels anys quaranta], en sortir de l'escola, uns companys digueren que el Llúdriga—motarrot amb què també es coneixia l'Emili—n'havia agafat tres o quatre exemplars de mida considerable, i que abans de treure'ls la pell les tenia exposades al mig de la plaça Patalfí. Uns quants vailets hi anàrem, i efectivament eren unes bestioles impressionants (...).»

Recuperant l'aigua perduda. Actualment, la llúdriga ha recuperat terreny perdut i la seva població catalana, pirinenca i del context d'aquesta revista tendeix a augmentar, com ho palesen les cada cop més freqüents observacions d'exemplars i la detecció de rastres. La millora de la seva població no es limita a trams de rius ben conservats, sinó que se sap de la seva presència també en trams canalitzats, com

per exemple a la Seu d'Urgell, Martinet o fins i tot Andorra la Vella. En aquest darrer cas, la Gran Valira és literalment un canal d'aigua. Se suposa que en aquesta mena d'indrets tan artificialitzats només hi cerca menjar, i que s'arrecera (o potser cria i tot) en trams propers amb una millor estructura d'hàbitat, amb vegetació de ribera on refugiar-se i més tranquil·litat. Les raons que s'apunten per aquesta lenta recuperació poblacional són la millora de la qualitat de les aigües, fet que de retruc afavoreix la presència de més preses; la naturalització creixent de les riberes, i la protecció legal de l'espècie. És possible, també, que accions de reintroducció i repoblació que s'han dut a terme a diverses conques fluvials catalanes, com per exemple la de la Muga, tinguin efectes positius sobre les poblacions del Segre i del Llobregat.

Tanmateix, no tot són flors i violes per a les llúdrigues del segle XXI. Darrerament s'estan documentant bastants atropellaments d'exemplars a les nostres carreteres. Els moviments de les llúdrigues segueixen sobretot aquells camins d'aigua de què parlava al principi, però també se n'aparten uns metres, de vegades fins i tot molta distància, per anar d'una conca a una altra. Les carreteres dels fons de les valls que circulen paral·leles als rius són les més perilloses per a aquesta espècie i per a d'altres animals. El trànsit nocturn sovint és ve-

loç, els animals que creuen les vies queden enlluernats i els atropellaments mortals són difícils d'evitar. ■

